

שבת יג: (המשנה) עד טו. (ש2)

ביאורי מושגים
 טומאה - מהתורה דיני טומאה רלוונטים רק לעניין קדושה, אדם הרוצה להכנס למקדש, לאכול קודש, תרומה או מעשר שני. היו פרושים שקיבלו על עצמם לאכול את חוליהם בטהרה אבל זוהי כאמור תוספת קדושה ולא עיקר הדין.
 דרגות הטומאה - מהתורה כל מקור טומאה (חוץ ממת) מוגדר אב הטומאה. לרוב אב טומאה המטמא חפץ, הופך את החפץ להיות ראשון לטומאה. ראשון לטומאה מטמא ברמה של שני, שני מטמא לרמת שלישי, ושלישי מטמא לרמת רביעי.
 אדם וכלים יכולים להיות רק אב או ראשון לטומאה, אוכלים ומשקים של חולין יכולים להיות גם שני לטומאה, תרומה רגישה עוד יותר ומסוגלת להיות גם שלישי. והרגיש מכולם הוא הקודש שמסוגל להיות אפילו רביעי לטומאה!!!

משנה

ההלכות שהובאו במשניות הקודמות הם מההלכות שנידונו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון שאלו חכמים לבקרו ונמנו וגברו ב"ש על ב"ה וגזרו 18 הלכות.

חנניה בן חזקיה בן גרון:
 1. חנניה וסיעתו חיבבו את הצרות והגאולה מהם ולכן כתבו את מגילת תענית.
 2. חנניה התבודד בעלייתו זמן רב ויישב את כל הסתירות שבספר יחזקאל - אלמלא היה עושה זאת, היו, חלילה, גוזזים את ספר יחזקאל.

המשנה היא כשיטת ר' יהושע ולא כשיטת ר' אליעזר:
 ר"י: כל האוכל אוכלים טמאים נהיה שני לטומאה.
 ר"א: האוכל אוכל טמא נטמא באותה רמה של האוכל. (אכל ראשון נהיה ראשון, שני נהיה שני).

- המשנה במסכת זבים המפרטת 9 גזרות מתוך 18**
- דברים אלו מטמאים את התרומה ברמה של שלישי:**
1. האוכל אוכל שהוא ראשון לטומאה.
 2. האוכל אוכל שהוא שני לטומאה.
 3. השותה משקים טמאים.
 4. אדם שטבל ובא ראשו ורובו במים שאובים.
 5. הנופלים על ראשו שלושה לוגים מים שאובים.
 6. ספר 24 ספרי הקודש.
 7. ידיו של אדם.
 8. טבול יום.
 - 9,10. אוכלים וכלים שנטמאו ממשקים.

חפץ שנטמא ברמה שאינו יכול לטמא אחרים (למשל תרומה שנהיתה שלישי); מכונה במשנה 'נפסל' במקום 'נטמא'.

טעם הגזירה: חוששים שהתרומה תגע באוכל טמא או במשקה טמא שנשאר בפיו ותיטמא.

טעם הגזירה: המקואות היו מטונפים ולכן אנשים היו נוהגים לשטוף את גופם אחר כך. בעקבות זאת אנשים חשבו שמה שמטהר הוא המים הנקיים (השואבים!) ולא המים המטונפים (שאינם שאובים).

חכמים חששו שהבריות לא יקבלו את גזירה מס' 4 כיוון שהיא תיראה בעיניהם הצרות לא הגיונית. לכן הם הוסיפו את גזירה 5.

טעם הגזירה: אנשים היו מטמינים תרומה יחד עם כתבי הקודש. עכברים שהיו באים לאכול מהתרומה היו אוכלים גם את כתבי הקודש.

טעם הגזירה: ידיו של אדם עסקניות ומטונפות ואין זה ראוי שאדם יאכל תרומה בידיים מטונפות.

טבול יום פוסל את התרומה מהתורה ולכן הוא לא נכלל במניין הגזרות של ב"ש.

אוכלים שנטמאו ממשקים שנטמאו מאב הטומאה, וכלים שנטמאו ממשקה הזב טמאים מהתורה, ואינם חלק מהגזירה.

ביאורי מושגים
משקה הזב - זב הינו אב הטומאה. משקים שנוגעים בו הינם ראשון לטומאה ומטמאים אוכלים מהתורה. חלק מההפרשות הנוזליות היוצאות מהזב (דמו, מי רגליו, זובו) נקראים מעיינות, נחשבים אב הטומאה, ומטמאים אדם וכלים מהתורה.

ההיסטוריה של טומאת ידיים

1. שלמה המלך גזר טומאה על ידיים לעניין אכילת קדשים. שמאי והלל גזרו טומאה גם על תרומה - ולא קיבלו את גזרתם. תלמידיהם גזרו שוב טומאה על התרומה - והפעם קיבלו את הגזרה.
2. לא הסבירו שבתחילה גזרו רק על ידיים שנגעו בכתבי הקודש, ואחר כל הוסיפו טומאה על כל הידיים, כי כבר על שמאי והלל עצמם כתוב שגזרו טומאה על הידיים ולא רק בידיים שנגעו בכתבי הקודש (תוס' ד"ה שמאי).